

Nr 294.

Av herr **Wohlin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Mot den i Kungl. Maj:ts proposition nr 109 föreslagna organisationen av olycksfallsförsäkringen kan först anmärkas, att riksdagens uttalade önskan om en mera enhetlig organisation av den sociala försäkringsverksamheten icke därigenom blir nöjaktigt realiserad. Frågan om en rationell samverkan mellan de centrala organen för socialförsäkringens olika grenar har icke uttömmande behandlats vid den slutliga omprövningen av förevarande ärenden. Departementschefen anför (prop., sid 32), att samverkan mellan de centrala organen för olycksfallsförsäkringen, sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen är av stor betydelse. Det är emellertid svårt att förstå, att den nya halvstatliga riksförsäkringsanstaltens samverkan med exempelvis det statliga ämbetsverket pensionsstyrelsen blir synnerligen rationell. Skälen för den nya organisationstypen bottna även i överväganden av annan natur.

Statens besparingskommitté anförde till förmån för denna organisationsform, att den äger monopolets fördelar men saknar dettas anmärkta olägenheter. Man kan emellertid ifrågasätta, om icke en blandad organisationsform av denna natur kommer att äga monopolets olägenheter men sakna dettas anmärkta fördelar. Den nya riksförsäkringsanstalten blir undandragen statsmakternas omedelbara, fortlöpande kontroll. Då inom riksdagen fråga uppstår om förbättringar i dess organisation och förvaltning, kunna önskemål i sådan riktning icke taga formen av positiva beslut, utan allenast av skrivelser till Kungl. Maj:t. Än mindre kan statsrevisionen komma att utsträckas till en anstalt av detta slag. Det torde icke alltid kunna förväntas, att majoriteten inom anstaltens stämma och styrelse skall utan vidare inse det berättigade i sålunda framförda anmärkningar, även då dessa äro välgrundade. Utredningar kunna komma att verkställas, närmast genom anstalten själv, och ovisst med vad resultat. Å andra sidan är organisationstypen så konstruerad, att försäkringstagarnas inflytande på dess verksamhet är mycket begränsat. Ehuru de betala alla kostnader för anstalten, komma de i avgjord minoritet inom stämman och inom styrelsen. Någon säkerhet för att försäkringstagarnas kritik skall resultera i rättelser av uppkomna missförhållanden finnes icke.

Jag håller av dessa skäl före, att om olycksfallsförsäkringen skall monopoliseras, den i propositionen föreslagna lösningen är sämre än lösningen med ett rent statsmonopol, d. v. s. ett vanligt ämbetsverk.

Emellertid anser jag icke heller de i propositionen anförda skälen till förmån för en sådan monopolisering vara övertygande. Besparingskommittén anförde, att försäkringsgöromålen genom att koncentreras till en enda anstalt kunna utföras billigare än om de splittras på flera försäkringsinrättningar. De i propositionen intagna kalkylerna rörande beräknade besparingar vid en monopolisering äro likväl icke tillfredsställande. Såsom ett exempel må här allenast anföras, att den nuvarande anordningen anses nödvändiggör det nu inom riksförsäkringsanstalten upplagda stora arbetsgivarregistret och att kostnaderna för detta skulle falla bort, om försäkringsverksamheten monopoliserades. Det torde dock vara skäl undersöka, om detta register verkligen är oundgängligen nödvändigt under nu bestående förhållanden. I propositionen räknas dessutom med vissa omedelbara besparingar. Men även om sådana skulle vinnas, så är besparingssynpunkten icke härmed allsidigt beaktad, då man även bör taga i betraktande de utvecklingstendenser, som framdeles kunna komma att göra sig gällande med avseende å monopolanstaltens ekonomiska förvaltning. Det saknas icke skäl för antagandet, att, när konkurrensen borteliminerats, anstaltens kostnader kunna komma att med tiden stegras. Det torde nämligen, som herr Tjällgren anför i sitt yttrande (prop., sid. 71), icke kunna bestridas, att konkurrensen under vissa förhållanden kan vara till gagn genom att stimulera de olika försäkringsinrättningarna till vidtagande av åtgärder, som äro ägnade att medföra förenklingar i administrationen och därigenom nedbringa omkostnaderna för försäkringen.

Försäkringsinspektionen har uttalat sig till förmån för en centralisering allenast av skaderegleringen. Skulle en sådan anordning befinnas ändamålsenlig, bortfölle efter dess genomförande den ojämnhet i fråga om försäkringens prestationer m. m., varemot andra lagutskottet i sitt yttrande vid 1924 års riksdag gjorde vissa erinringar. Utan att intaga ståndpunkt till försäkringsinspektionens förslag, anser jag detta böra komma under noggrann omprövning.

Önskvärt är, att möjligheterna till besparingar och förenklingar inom den nuvarande riksförsäkringsanstaltens förvaltningsområde med det snaraste göras till föremål för undersökning.

De i propositionen föreslagna ändringar i gällande lagstiftning om den sociala olycksfallsförsäkringen, vilka icke sammanhånga med den här berörda organisationsfrågan, falla utanför yrkandet i förevarande motion.

Med anledning av det sålunda anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 109, i vad densamma avser en förändrad central organisation av den sociala olycksfallförsäkringen.

Stockholm den 19 mars 1926.

Nils Wohlin.